

17. 3. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Skutkové omyly v Trestním právu

Omylem se obecně rozumí nesoulad pachatelova vědění, jeho vnímání či představy se skutečností, a to z důvodu, že si pachatel nějakou skutečnost vůbec neuvědomuje, nebo proto, že o ní měl nesprávnou představu. Omyly se mohou dělit podle předmětu, kterého se omyl týká, na právní (omyl v právní normě) a skutkový (omyl ohledně skutkových faktů), nebo podle charakteru neshody na omyly pozitivní (pachatel některé skutečnosti mylně předpokládá) a negativní (pachatel některé skutečnosti nezná, ani nepředpokládá). Kombinací těchto jednotlivých druhů omylů ve spojení s vinou a trestem se rozlišují jejich odvozené formy. Tento článek se bude týkat zákonné úpravy skutkových omylů.

Úprava skutkových omylů se nachází v ust. § 18 zák. č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále TZ). Na základě právní úpravy obsažené v TZ lze rozlišit skutkové omyly na skutkové omyly negativní, pozitivní a skutkové omyly o okolnostech vylučujících protiprávnost. Mimo tyto druhy pak existují i zvláštní případy skutkového omylu, které ovšem nejsou součástí tohoto článku.

Moreno Vlk & Asociados

**ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘE / ABOGADOS / ATTORNEYS AT LAW
PRAHA - MADRID - BRATISLAVA**

Skutkový omyl negativní

Pachatel jedná v negativním skutkovém omylu, pokud nezná, nebo ani nepředpokládá faktickou okolnost patřící ke znakům trestného činu a zároveň podmiňující jeho trestní odpovědnost. Vzhledem k tomu, že pachatel si není vědom okolností a ani je nepovažuje za možné, vylučuje negativní skutkový omyl trestní odpovědnost pachatele za úmyslné trestné činy a při spáchání nedbalostních trestných činů je trestní odpovědnost vyloučena u zavinění z vědomé nedbalosti. V případě nedbalostních trestných činů spáchaných v nevědomé nedbalosti není pachatel trestně odpovědný, jestliže vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům neměl o věci správnou představu a ani ji mít nemohl, nebo nebyl povinen ji mít. Uplatňuje se tak zásada „ignorantia facti non nocet“, neboli neznalost skutkových okolností neškodí, ale prospívá. Negativní skutkový omyl pak nevylučuje ani nedbalost nevědomou hrubou, které může být takový omyl základem.

Obdobný postup a zásady se uplatní i při posuzování okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (ust. § 18 odst. 1 TZ) a též i u obecných přitěžujících okolností (dovozeno z ust. § 39 odst. 5 TZ). Je-li pachatelem způsoben těžší následek, který musí být dle zákona způsoben úmyslně, nebo jde-li o jinou skutečnost, u které je třeba, aby o ní pachatel věděl, pak omyl v takových skutečnostech vylučuje zavinění a pachateli nelze takové okolnosti přičítat k tíži. Pokud by ve vztahu k těmto

okolnostem ovšem postačila nedbalost, je nutné zvážit, zda pachatelovo zavinění není složkou nedbalosti.

Skutkový omyl pozitivní

Pozitivní skutkový omyl nastává tehdy, pokud se pachatel v úmyslu spáchat trestný čin mylně domnívá, že nastala určitá skutková okolnost, která je znakem trestného činu a která podmiňuje jeho trestní odpovědnost, avšak tato skutečnost objektivně neexistuje. Takové jednání je trestné jako pokus nebo příprava, je-li trestná. Pozitivní skutkový omyl je upraven v ust. § 18 odst. 2 a 3 TZ.

Druhý odstavec upravuje pozitivní skutkový omyl za situace, kdy pachatel mylně předpokládá skutkové okolnosti, které by naplňovaly znaky mírnějšího úmyslného trestného činu (trestný čin naplňující znaky privilegované skutkové podstaty ve srovnání se skutkovou podstatou základní). Trestní odpovědnost pachatele bude za tento dokonaný mírnější trestný čin, ovšem za předpokladu, že nepůjde o trestný čin spáchaný v nedbalosti.

Oproti tomu, pokud pachatel při spáchání trestného činu mylně předpokládá, že svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty, které naplňují přísnějšího úmyslného trestného činu (trestný čin naplňující znaky kvalifikované skutkové podstaty ve srovnání se znaky skutkové podstaty základní), bude trestně odpovědný za pokus, či přípravu (je-li trestná) tohoto přísnějšího trestného činu.

Zákonná úprava téhož omylu o znaku základní skutkové podstaty však chybí. S použitím logického výkladu (a maiore ad minus) lze usuzovat, že se v případě pozitivního skutkového omylu v základní skutkové podstatě bude postupovat stejně. Jestliže by byl takovýto výklad odmítnut, vedlo by to k beztrestnosti pokusů na úrovni základních skutkových podstat trestných činů, což nemá v trestním zákoníku oporu.

Pozitivní právní omyl lze použít i v případě pozitivního skutkového omylu o okolnostech podmiňující užití vyšší trestní sazby, ovšem pouze, pokud je vyžadováno úmyslné zavinění trestného činu.

Skutkový omyl o okolnostech vylučující protiprávnost

V případech skutkového omylu v okolnostech vylučující protiprávnost platí stejné zásady jako u ostatních skutkových omylů, ovšem s výjimkou, že negativní omyl o okolnostech vylučující protiprávnost bude mít stejný význam jako pozitivní skutkový omyl o skutečnostech tvořící znaky trestného činu.

Pachatel při jednání v negativním skutkovém omylu nezná určitou skutečnost, která vylučuje jeho trestní odpovědnost, přestože jsou objektivně dány podmínky naplňující okolnost vylučující protiprávnost. Jelikož jsou objektivně dány podmínky beztrestnosti, bude se jednání pachatele posuzovat jako pokus. Je však třeba vždy zvážit společenskou škodlivost daného jednání ve smyslu ust. § 12 odst. 2 TZ.

Pachatel jedná ve skutkovém pozitivním omylu v okolnostech vylučujících protiprávnost, pokud mylně předpokládá, že nastaly skutečnosti odůvodňující jeden z druhů okolnosti vylučující protiprávnost. Takové případy omylu se nazývají tzv. putativní obranu. Vzhledem k absenci vědomí protiprávnosti, jelikož pachatel jedná v omylu, že protiprávnost nemůže nastat, nelze pachatelovo jednání posuzovat jako úmyslné. Úmyslné zavinění je tak vyloučené a pachatel tak může být trestně odpovědný pouze za trestný čin nedbalostní.

Pokud pachatel jedná v pozitivním omylu o okolnostech vylučujících protiprávnost, soud k takovému jednání přihlédne při stanovení trestních sankcí jako k okolnosti polehčující (ust. § 41 odst. g TZ). Stejně tak může soud pachateli snížit trest pod dolní hranici trestní sazby (ust. § 58 odst. 6 TZ)

Ač se na při prvním pohledu na rozsah zákonné úpravy může zdát, že jde o věc triviální. Není tomu tak a každý musí být při posuzování případného skutkového omylu řádně obezřetný.

Mgr. Libor Nerad,
advokát

Michal Vrba,
paralegal

[MORENO VLK & ASOCIADOS](#)
[advokátní kancelář](#)

Sokolovská 32/22
186 00 Praha 8

Tel.: +420 224 818 736

Fax: +420 224 818 736

e-mail: paha@moreno-vlk.eu

Zdroje:

1. Jelínek, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 7. Vydání. Praha: Leges, 2019
2. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné.* 8. vyd. Praha: Wolters Kulwer ČR, 2016

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)

- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)